

Rolnummer 4853
Arrest nr. 121/2010 van 28 oktober 2010

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 29bis van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, gesteld door de Politierechtbank te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en M. Melchior, en de rechters R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 13 januari 2010 in zake de stad Antwerpen, college van burgemeester en schepenen, tegen de nv « Mercator Verzekeringen », waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 20 januari 2010, heeft de Politierechtbank te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 29*bis* van de wet van 21 november 1989 betreffende de Wet verplichte aansprakelijkheidsverzekering motorvoertuigen, in de interpretatie dat, enerzijds, de natuurlijke persoon die als gevolg van een verkeersongeval schade bij weerkaatsing lijdt door niet fysiek bij het verkeersongeval betrokken te zijn maar wel schade lijdt ten gevolge van het overlijden of het lichamelijk letsel van een ander rechtssubject als gevolg van het ongeval onder het begrip `rechthebbende´ in de zin van dit artikel valt en, anderzijds, de rechtspersoon in dezelfde situatie niet onder het begrip `rechthebbende´ in de zin van dit artikel valt, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet ? ».

Memories zijn ingediend door :

- de stad Antwerpen, vertegenwoordigd door het college van burgemeester en schepenen;
- de nv « Mercator Verzekeringen », met maatschappelijke zetel te 2018 Antwerpen, Desguinlei 100;
- de Ministerraad.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de stad Antwerpen, vertegenwoordigd door het college van burgemeester en schepenen;
- de nv « Mercator Verzekeringen ».

Op de openbare terechtzitting van 7 oktober 2010 :

- zijn verschenen :

. Mr. N. Koninckx *loco* Mr. M. De Block, advocaten bij de balie te Antwerpen, voor de stad Antwerpen;

. Mr. E. De Kezel, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. B. Maes, advocaat bij het Hof van Cassatie, voor de nv « Mercator Verzekeringen »;

. Mr. T. Hens *loco* Mr. L. Schuermans, advocaten bij de balie te Turnhout, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. De Groot en J. Spreutels verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeshil*

De stad Antwerpen dagvaardt de nv « Mercator Verzekeringen » voor de Politierechtbank te Antwerpen. De vordering sterkt ertoe de nv « Mercator Verzekeringen » te laten veroordelen tot betaling van 226 520,71 euro, zijnde het loon en de bijzondere vergoedingen die de stad heeft betaald aan M. Smits die, ingevolge een verkeersongeval veroorzaakt door de verzekerde van de nv « Mercator Verzekeringen », arbeidsongeschikt was van 19 april 2006 tot 31 december 2008.

De stad Antwerpen meent dat zij als een rechthebbende in de zin van artikel 29*bis* van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (hierna : WAM-wet) dient te worden beschouwd, en derhalve aanspraak kan maken op de vergoeding van alle schade door haar bij weersaatsing geleden, ingevolge een verkeersongeval door de verzekeraar van de eigenaar, bestuurder of houder van het motorrijtuig.

De nv « Mercator Verzekeringen » voert voor de politierechter aan dat aangezien de stad Antwerpen een rechtspersoon is, zij dient te worden uitgesloten van het begrip « rechthebbenden » in artikel 29*bis* van de WAM-wet.

Daarop oordeelt de stad Antwerpen dat in die interpretatie artikel 29*bis* van de WAM-wet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, en vraagt de Politierechtbank bovenvermelde prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. Allereerst voert de nv « Mercator Verzekeringen » aan dat de prejudiciële vraag steunt op een verkeerde interpretatie van artikel 29*bis* van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (hierna : WAM-wet). De verwerende partij voor de verwijzende rechter is van oordeel dat, volgens de parlementaire voorbereiding, onder rechthebbende dient te worden verstaan, diegene die feitelijk in een familiale band staat ten opzichte van het slachtoffer. Derhalve moet de rechter geval per geval beoordelen wie feitelijk in een familiale verhouding staat tegenover het slachtoffer en schadegechtigd is in de zin van artikel 29*bis*.

Derhalve kan artikel 29*bis* van de WAM-wet niet worden geïnterpreteerd als een regeling die, wat het personele toepassingsgebied betreft, in haar algemeenheid een onderscheid maakt tussen rechtspersonen en natuurlijke personen wat de invulling van de term rechthebbende betreft.

A.1.2. Vervolgens meent de nv « Mercator Verzekeringen » dat de te vergelijken categorieën van personen niet vergelijkbaar zijn. Gelet op de potentieel verregaande hachelijke financiële gevolgen voor de gezinsleden en de nauwe verwanten van een verkeersslachtoffer kan de situatie van de natuurlijke persoon die als gevolg van een verkeersongeval schade bij weersaatsing lijdt ten gevolge van het overlijden of het lichamelijk letsel van een ander rechtssubject als gevolg van het ongeval, niet worden gelijkgesteld met de situatie van de rechtspersoon die als gevolg van een verkeersongeval schade bij weersaatsing lijdt ten gevolge van het overlijden of het lichamelijk letsel van een ander rechtssubject als gevolg van het ongeval. In het eerste geval kan het verkeersongeval immers een zwaarwegende negatieve impact hebben op de economische gezinsbelangen, naast de door de gezinsleden en de verwanten reeds geleden schade. In het laatste geval zal de economische weerslag schade liggen bij de getroffen rechtspersoon en niet rechtstreeks bij de gezinsleden.

A.1.3. Maar zelfs indien het Hof van oordeel zou zijn dat de te vergelijken categorieën vergelijkbaar zijn, meent de nv « Mercator Verzekeringen » dat het onderscheid objectief en redelijk verantwoord is. Het limitatieve karakter van het personele toepassingsgebied is niet vreemd wanneer men bedenkt dat de wetgever de vergoeding van de schade uit verkeersongevallen steeds heeft willen garanderen voor de verkeersslachtoffers en hun gezinsleden, ook wanneer vanuit het aansprakelijkheidsrecht geen grondslag daarvoor bestaat, waarbij de kosten moeten worden gedragen door de gemeenschap van de motorrijtuigenverzekeraars. Een onbeperkte uitbreiding van de categorie van rechthebbenden zou voor de gemeenschap van motorrijtuigenverzekeraars kunnen leiden tot een onbegrensde vergoedingsplicht. Met die uitbreiding zou de verzekeraarbaarheid van de vergoedingsplicht op grond van artikel 29bis van de WAM-wet in het gedrang komen.

Bovendien is het toekennen van een recht op vergoeding van de schade op grond van artikel 29bis van de WAM-wet geenszins noodzakelijk nu de bijzondere regeling alle vorderingsmogelijkheden op grond van het gemene aansprakelijkheidsrecht onverlet laat.

A.2. De Ministerraad is van oordeel dat artikel 29bis van de WAM-wet geen onderscheid maakt tussen natuurlijke personen en rechtspersonen zodat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet geschonden worden in de door de verwijzende rechter voorgedragen interpretatie.

Indien artikel 29bis van de WAM-wet zo wordt geïnterpreteerd dat er wel een onderscheid wordt gemaakt tussen natuurlijke en rechtspersonen, dan schendt, volgens de Ministerraad, het voormelde artikel de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.3.1. De stad Antwerpen merkt allereerst op dat onder het begrip « rechthebbende » tevens rechtspersonen dienen te worden begrepen. Daarvoor wordt verwezen naar de loondoorbetalingsarresten van het Hof van Cassatie en naar diverse rechtsgeleerde artikelen.

A.3.2. Vervolgens meent de stad Antwerpen dat er geen enkele objectieve verantwoording voorhanden is waarom natuurlijke personen wel, en rechtspersonen niet, onder het toepassingsgebied zouden vallen van artikel 29bis van de WAM-wet.

A.4. In haar memorie van antwoord herhaalt de nv « Mercator Verzekeringen » haar standpunt en meent dat zowel de natuurlijke persoon die als gevolg van een verkeersongeval schade bij weerskaatsing lijdt ten gevolge van het overlijden of het lichamelijk letsel van een ander rechtssubject als gevolg van het ongeval en die niet in een familiale band staat tegenover het rechtstreekse slachtoffer, als de rechtspersonen niet vallen onder het begrip rechthebbende. Er dient immers rekening te worden gehouden met het doel van de wetgever om via artikel 29bis van de WAM-wet, los van elke aansprakelijkheid, een bijzondere, van het gemeen recht afwijkende bepaling in te voeren die ertoe strekt in een automatische vergoeding te voorzien voor verkeersslachtoffers en hun naasten.

A.5. In haar memorie van antwoord herhaalt de stad Antwerpen dat ook rechtspersonen vallen onder het toepassingsgebied van artikel 29bis van de WAM-wet. De categorie van personen die niet vallen onder het toepassingsgebied van artikel 29bis van de WAM-wet wordt duidelijk omschreven in de wet zelf (artikel 29bis, § 1, zesde lid, en § 2) en is voor weinig betwisting vatbaar.

- B -

B.1.1. De verwijzende rechter wenst van het Hof te vernemen of artikel 29bis van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (hierna : WAM-wet) de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, in de interpretatie dat enkel natuurlijke personen als « rechthebbende » in de zin van artikel 29bis, § 1, van de voormelde wet kunnen worden aangemerkt en dat rechtspersonen daarvan worden uitgesloten.

B.1.2. Uit de feiten van de zaak en uit de verwijzingsbeslissing blijkt dat het slachtoffer van het ongeval een werknemer is van een publiekrechtelijke rechtspersoon, die, ingevolge de volledige arbeidsongeschiktheid van die werknemer, het loon en de bijzondere vergoedingen aan hem heeft doorbetaald. Hetgeen aan de werknemer is betaald, wordt thans door de publiekrechtelijke rechtspersoon als werkgever op grond van artikel 29*bis* van de WAM-wet teruggevorderd van de verzekeraar van de eigenaar, bestuurder of houder van het motorrijtuig.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die situatie.

B.2. Artikel 29*bis* van de WAM-wet, zoals gewijzigd bij de wet van 19 januari 2001, bepaalt :

« § 1. Bij een verkeersongeval waarbij een of meer motorrijtuigen betrokken zijn, op de plaatsen bedoeld in artikel 2, § 1, wordt, met uitzondering van de stoffelijke schade en de schade geleden door de bestuurder van elk van de betrokken motorrijtuigen, alle schade geleden door de slachtoffers en hun rechthebbenden en voortvloeiend uit lichamelijke letsels of het overlijden, met inbegrip van de kledischade, hoofdelijk vergoed door de verzekeraars die de aansprakelijkheid van de eigenaar, de bestuurder of de houder van de motorrijtuigen overeenkomstig deze wet dekken. Deze bepaling is ook van toepassing indien de schade opzettelijk werd veroorzaakt door de bestuurder.

Bij een verkeersongeval waarbij een motorrijtuig is betrokken dat aan spoorstaven is gebonden, rust de verplichting tot schadevergoeding die in het voorgaande lid is bepaald, op de eigenaar van het motorrijtuig.

Schade aan functionele prothesen wordt beschouwd als lichamelijke schade. Onder functionele prothesen wordt verstaan : de door het slachtoffer gebruikte middelen om lichamelijke gebreken te compenseren.

Artikel 80 van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen is van toepassing op deze schadevergoeding. Wanneer het ongeval evenwel door toeval gebeurde, blijft de verzekeraar tot vergoeding gehouden.

De bepalingen van dit artikel zijn tevens van toepassing op de verkeersongevallen in de zin van het eerste lid waarbij motorrijtuigen zijn betrokken die krachtens artikel 10 van deze wet vrijgesteld zijn van de verplichting tot verzekering en wanneer de eigenaars van die motorrijtuigen gebruik hebben gemaakt van die vrijstelling.

Slachtoffers die ouder zijn dan 14 jaar en het ongeval en zijn gevolgen hebben gewild, kunnen zich niet beroepen op de bepalingen van het eerste lid.

Deze vergoedingsplicht wordt uitgevoerd overeenkomstig de wettelijke bepalingen betreffende de aansprakelijkheidsverzekering in het algemeen en de aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen in het bijzonder, voorzover daarvan in dit artikel niet wordt afgeweken.

§ 2. De bestuurder van een motorrijtuig en zijn rechthebbenden kunnen zich niet beroepen op de bepalingen van dit artikel, tenzij de bestuurder optreedt als rechthebbende van een slachtoffer dat geen bestuurder was en op voorwaarde dat hij de schade niet opzettelijk heeft veroorzaakt.

§ 3. Onder motorrijtuig moet worden verstaan ieder voertuig bedoeld in artikel 1 van deze wet met uitzondering van rolstoelen met een eigen aandrijving die door gehandicapten in het verkeer kunnen worden gebracht.

§ 4. De verzekeraar of het gemeenschappelijk waarborgfonds treden in de rechten van het slachtoffer tegen de in gemeen recht aansprakelijke derden.

De vergoedingen, die ter uitvoering van dit artikel werden uitgekeerd, zijn niet vatbaar voor beslag of schuldvergelijking met het oog op de vordering van andere vergoedingen wegens het verkeersongeval.

§ 5. De regels betreffende de burgerrechtelijke aansprakelijkheid blijven van toepassing op alles wat niet uitdrukkelijk bij dit artikel wordt geregeld ».

B.3. De verwijzende rechter interpreteert die bepaling in die zin dat rechtspersonen niet vallen onder het begrip « rechthebbenden ».

B.4.1. Volgens de verwerende partij voor de verwijzende rechter zijn de te vergelijken categorieën van personen niet vergelijkbaar. Voor wat de natuurlijke personen betreft, kan het verkeersongeval een zwaarwegende negatieve impact hebben op de economische gezinsbelangen, naast de reeds veroorzaakte schade bij de gezinsleden en de verwanten; voor wat de rechtspersonen betreft, zal de economische weerslagschade liggen bij de getroffen rechtspersoon en niet bij de gezinsleden.

B.4.2. In tegenstelling tot wat die verwerende partij aanvoert, gaat het hierbij om vergelijkbare categorieën van personen, vermits beiden de vergoeding nastreven van de schade bij weerkaatsing die veroorzaakt is door een verkeersongeval van de verzekeraar van de eigenaar, bestuurder of houder van het motorrijtuig.

B.5.1. Artikel 29bis van de WAM-wet organiseert een systeem van objectieve aansprakelijkheid van de bestuurders van motorrijtuigen dat afwijkt van het gemeen recht van

de burgerlijke aansprakelijkheid, aangezien de bestuurder van een motorrijtuig dat bij het ongeval is betrokken zich niet kan onttrekken aan zijn verplichting om de door de slachtoffers geleden schade te herstellen door zich te beroepen op de afwezigheid van een door hem begane fout.

B.5.2. Met de in het geding zijnde bepaling beoogt de wetgever de automatische schadevergoeding voor de zwak geachte slachtoffers van verkeersongevallen en hun rechthebbenden (*Parl. St.*, Senaat, 1993-1994, nr. 980-1, p. 9), waardoor de schadeloosstelling van slachtoffers van verkeersongevallen kan worden versneld.

« Het in het verkeer brengen van motorrijtuigen schept werkelijk een belangrijk risico voor de fysieke integriteit van personen die zich in een klaarblijkelijk zwakke positie ten aanzien van motorrijtuigen bevinden, hetzij in de hoedanigheid van vervoerde passagiers, hetzij gewoon als voetgangers of fietsers.

[...]

Bijgevolg bestaan er vele gevallen waar de door het slachtoffer wegens lichamelijke letsels [geleden] schade gepaard gaat met zwaarwegende financiële gevolgen voor hemzelf en zijn gezin.

Evenzo kan, wanneer het slachtoffer ingevolge een ongeval overlijdt, zijn familie in een hachelijke financiële toestand terecht komen, waardoor het haar toegebrachte leed nog verergert ».

B.6.1. Het verschil in behandeling dat voortvloeit uit artikel 29*bis* van de WAM-wet in de interpretatie van de verwijzende rechter berust op een objectief criterium : de vaststelling of de rechthebbende van het slachtoffer van een verkeersongeval met een motorrijtuig een natuurlijke persoon dan wel een rechtspersoon is.

B.6.2. Rekening houdend met de bedoeling van de wetgever is de in het geding zijnde maatregel relevant. Hij strekt ertoe de financiële belangen van het verkeersslachtoffer en van zijn familie te vrijwaren, om te vermijden dat zij in een financieel hachelijke situatie zouden terechtkomen. Daarentegen beschikken rechtspersonen-werkgevers, in tegenstelling tot natuurlijke personen, meestal over grotere financiële middelen, waardoor het voor hen eenvoudiger zal zijn de schade bij weerkaatsing ingevolge een verkeersongeval ten laste te nemen.

B.6.3. De in het geding zijnde maatregel heeft geen onevenredige gevolgen. De omstandigheid dat rechtspersonen-werkgevers niet onder artikel 29*bis* van de voormelde wet vallen, betekent immers niet dat zij het door hen betaalde loon en de door hen betaalde vergoedingen niet zouden kunnen terugvorderen, aangezien, volgens paragraaf 5 ervan, « de regels betreffende de burgerrechtelijke aansprakelijkheid [...] van toepassing [blijven] op alles wat niet uitdrukkelijk [...] wordt geregeld » bij die wetsbepaling.

Het verschil in behandeling is dus redelijk verantwoord.

B.7. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 29*bis*, § 1, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, in die zin geïnterpreteerd dat rechtspersonen niet vallen onder het begrip « rechthebbenden », schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 28 oktober 2010.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt